

Jan Charytański

"Lebensfragen – Glaubensfragen :
Handbuch und Vorlesebuch für den
Religionsunterricht in der achten
Schulstufe", Albert Höfer, Salzburg
1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/4, 243-244

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bardziej antropologicznym. Rozwój ten zaznacza się najwyraźniej we wprowadzeniu tekstów literackich do katechezy, jak również w bardzo mocnym podkreśleniu „ludzkich” celów nauczania religii. Rozbudowane zagadnienie celów szczegółowych wskazuje nam na pewne powiązanie z nauczaniem programowym, a jednocześnie z teorią *curriculum*.

Książkę tę można polecić przede wszystkim wykładowcom katechetyki, ale również katecheci praktycy znajdują w niej wiele impulsów do refleksji nad pewnymi stereotypami nie zawsze liczącymi się z nową sytuacją katechizowanych.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Albert HÖFER, *Lebensfragen—Glaubensfragen, Handbuch und Vorlesebuch für den Religionsunterricht in der achten Schulstufe*, Salzburg 1971, Otto Müller Verlag, 2 t., s. 266+237.

We wstępie ogólnym do dalszej pozycji tej samej serii A. Höfer powtarza w skrócie podstawowe zasady, wyrażone w pozycji powyżej omawianej. Należy do nich pierwszeństwo celu przed materiałem oraz wyprowadzanie celów i zasad z samego procesu uczenia się. Autor skupia się przede wszystkim na zagadnieniu wychowania moralnego, stanowiącego główny cel w ósmym roku nauki religii.

Zdaniem autora u młodzieży klas siódmych panowała przede wszystkim moralność „rzeczowa”, w ósmej zaznacza się przejście ku moralności bardziej osobowej, zwracającej uwagę na motywację wewnętrzną. W jednym i drugim przypadku dokonuje się odwrócenie od moralności autorytetu, charakterystycznej dla wieku młodszego. Jako cel katechetycznego wychowania moralnego autor uznaje pomoc wychowawczą w rozwoju i celowym opanowywaniu popędów. Urzeczywistnia się ona przy uwzględnieniu zarówno wolności wychowanka, jak i jego osobowej odpowiedzialności. Podstawowym i niejako wyjściowym doświadczeniem, umożliwiającym odkrycie moralności osobistej, jest przyjaźń. Natomiast wskazania moralne, przykazania, winny ukazać się młodemu jako „łaska”, dar, pomoc, a nie autorytatywne decyzje z zewnątrz.

Z tym celem wychowania moralnego wiąże A. Höfer zapoznanie młodych z pierwszymi rozdziałami Księgi Rodzaju. Bliski współpracownik A. Höfera, R. Leitner, tłumaczy w swym wprowadzeniu, dlaczego przesunięto ten materiał aż na klasę ósmą, jakkolwiek w poprzednich programach występował już od klasy pierwszej. Główną podstawę tej decyzji stanowi charakter tych rozdziałów, jak również ich absolutna niedostępność dla młodzieży przed 14 rokiem życia.

Opracowanie materiałów różni się bardzo w obu tomach, a przede wszystkim odbiega zasadniczo od omawianej powyżej pozycji na klasę siódmą. W tomie pierwszym po ukazaniu celów każdej grupy tematycznej, również szczegółowo, jak w podręczniku dla klasy siódmej, następuje omówienie materiału poszczególnych jednostek całej grupy, a dalej tak zwane „sprawdzenie”, uwzględniające poszczególne cele szczegółowe. Dopiero w osobnych artykułach pojawiają się wprowadzenia egzegetyczne, tym razem bardziej egzegetyczne niż teologicznobiblijne. Autorzy tych wprowadzeń podają bardzo dużo wiadomości z zakresu krytyki tekstu. Obok wprowadzeń biblijnych odnajdujemy utwory literackie, jak również wspomniane przy omawianiu poprzedniej pozycji „opowiadania o sytuacjach konfliktowych”. W podręczniku na klasę ósmą autorzy podają przy okazji tych tekstów dużo danych z biografii i twórczości cytowanych autorów, jak również podsuwają ukierunkowanie analizy. W klasie tej również pojawiają się bajki. Podstawę wprowadzenia bajek dla uczniów klas ósmych stanowi znaczenie tych utworów w odkry-

waniu najgłębszych pokładów przeżyć ludzkich, nie zawsze w pełni uświadomionych, jak również symbolizm bajek, który zdaniem autorów otwiera katechizowanych na symboliczny język Pisma świętego. Ponadto ze względu na główny cel roku, wychowanie moralne, poszczególne grupy tematyczne posiadają również krótkie biografie wielkich postaci nie tylko z życia Kościoła.

W drugim tomie we wprowadzeniach biblijnych nacisk położono przede wszystkim na tło historyczno-kulturowe nie tylko Izraela, ale również narodów, z którymi Izraelici wchodzą w bliższy kontakt. Ponadto szczególnie troskliwie autorzy szkicują *Sitz im Leben* poszczególnych ksiąg czy nawet perykop. Przy jednostkach o powstawaniu ostatecznej redakcji Starego Testamentu autorzy nawet w pracy uczniów bardzo szczegółowo ukazują kompilacje różnych źródeł i uczą ich rozróżniania. Ta jednak praca egzegetyczna zdaje się jeszcze bardziej niż w tomie pierwszym odsuwać w cień poszukiwanie objawienia. „Katecheza z egzegezy” zdaje się dominować nad poszukiwaniem wezwania Bożego.

O ile pierwsze wydania podręczników metodycznych A. Höfera były jeszcze bardzo bliskie ujęciom polskiej katechezy, to właśnie w tym drugim tomie podręcznika na klasę ósmą dostrzegamy zasadnicze różnice. W polskiej katechezie istotnym momentem jest ciągle prowadzenie do poznania całości kształtu objawienia, jak również wprowadzenie w życie Kościoła. Katecheza austriacka w tych podręcznikach koncentruje się przede wszystkim na problemach życiowych młodzieży, a jednocześnie ujmuje katechezę biblijną przede wszystkim jako wprowadzenie młodzieży w tajniki Pisma świętego jako dzieła literackiego. Prowadzi do odkrywania sensu poszczególnych ksiąg czy perykop, ale poprzez przybliżenie całego warsztatu egzegetycznego. Nasza katecheza bardziej przekazuje myśl autorów. Katecheza austriacka uczy samemu szukać.

Właśnie ze względu na powyższe różnice warto zapoznać się z omawianą pozycją. Patrząc krytycznie i zawsze szukając własnej drogi, możemy jednak wiele się nauczyć, a przynajmniej zastanowić nad jednostronnością wielu naszych zabiegów.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Albert HÖFER, Kurt ZISLER, *Katechetisches Vorlesebuch*, 7.—9. Schuljahr, Salzburg 1972, Otto Müller Verlag, 2 t., s. 448+380.

W omówieniu metodycznego podręcznika na klasę siódmą i ósmą zwróciłem już uwagę na włączenie obok tekstów biblijnych również tekstów z literatury. A. Höfer uważa jednak, że tam zawarty materiał jest jeszcze niewystarczający. Dlatego właśnie przy współpracy K. Zislera opracował osobny podręcznik, obejmujący jedynie teksty literackie. Zdaniem K. Höfera wprowadzenie w chrześcijańską naukę o życiu ludzkim wymaga przede wszystkim, by ludzkie problemy uczniów doszły do głosu w czasie katechezy. Temu celowi ma służyć obecna pozycja. Ułożona została zgodnie z tematyką obowiązującego programu nauki religii, jak również z tematyką podręcznika dla dzieci wspomnianych klas. Zgromadzone teksty mają służyć przede wszystkim poszerzeniu materiałów zawartych czy to w podręczniku dla dziecka, czy też w podręcznikach metodycznych omówionych powyżej. Jednocześnie autor zaznacza, że w przypadku klas niechętnych nauce religii można teksty biblijne podręczników całkowicie zastąpić tekstami literackimi, zawartymi w *Vorlesebuch*. Zdaniem autora taka zamiana nie dotyka istoty nauczania, ponieważ porusza się ten sam temat czy problem, jakkolwiek w oparciu o inne teksty. W sformułowaniu tym dostrzegamy realizację zasady, głoszonej